

Protecció de les persones alertadores i denúncia anònima. Una breu aproximació i algunes dades d'interès arran de la Directiva sobre protecció de les persones que denunciïn infraccions del Dret de la Unió (II)

Sobre la pràctica de l'Oficina Antifrau de Catalunya en relació amb les denúncies anònimes

Arran de les previsions de l'article 5.2 de la Directiva sobre protecció de les persones que denunciïn infraccions del Dret de la Unió s'està reflexionant sobre si, en el moment actual, el nostre ordenament jurídic és favorable, o no, a l'admissió de les denúncies anònimes; aquesta reflexió pot ser una bona aproximació al punt de partida a partir del qual s'haurà de transposar la Directiva esmentada.

Es continua l'anàlisi amb una referència al posicionament de l'Oficina Antifrau de Catalunya quant a les denúncies anònimes que es presenten davant d'aquesta Institució i específicament a la reflexió que es va fer l'any 2016 i que va determinar la pràctica actual de l'Oficina.

En relació amb això, cal posar en relleu que la pràctica de l'Oficina en relació amb l'admissió o no de denúncies anònimes s'ha modificat en el decurs dels anys. Si bé en una primera etapa es van admetre i tramitar les denúncies anònimes, mitjançant Instrucció de 06.10.2011 es va decidir que no s'havien d'admetre.

Cinc anys després l'Oficina Antifrau de Catalunya va tornar a admetre-les i específicament a partir de la Instrucció núm. 1/2016 de 07.09.2016¹. Caldrà

¹http://seuelectronica.antifrau.cat/downloads/informacio_juridica/resolucions/20160907-instruccio-1-2016-denuncies-anonimes.pdf

esmentar que també admeten les denúncies anònimes, per exemple, l'Agència Valenciana Antifrau, l'Oficina contra el Fraud i la Corrupció de l'Ajuntament de Madrid, i l'Oficina per a la Transparència i les Bones Pràctiques de l'Ajuntament de Barcelona².

A la Instrucció núm. 1/2016 del director de l'Oficina Antifrau de Catalunya també es va determinar el tractament que calia donar a les denúncies anònimes en els termes textuais següents:

"3.6. Tractament de les denúncies anònimes. Les denúncies o comunicacions que es qualifiquin com anònimes, donaran lloc a la incoació, per part de la Direcció d'Anàlisi, del corresponent expedient APV³ que es tramitarà ordinàriament, atenent a la versemblança dels fets denunciats/ comunicats."

D'altra banda mitjançant la Resolució OAC/DIR/652/2017 es va aprovar la creació i l'establiment de la bústia de denúncies anònimes a l'Oficina a partir d'una eina creada per Xnet i l'Ajuntament de Barcelona⁴. La bústia de denúncies anònimes es configura com un canal telemàtic segur que permet presentar denúncies de manera anònima; aquest canal telemàtic segur també permet determinada interacció posterior entre l'Oficina i la persona denunciant sense que aquella persona en reveli la identitat, de manera que es facilita l'eficàcia de les actuacions d'investigació sense necessitat que l'Oficina disposi de cap dada sobre la identitat de la persona denunciant. És més, si es fa la denúncia mitjançant aquest canal amb la utilització d'una xarxa d'anonimització (TOR) es garanteix l'anonimat en la comunicació en l'entorn digital, també de l'adreça IP⁵.

² <https://www.antifraucv.es/denuncia/bustia-de-denuncias/comunicacions-anonimes/>

<https://www.madrid.es/portales/munimadrid/es/Inicio/El-Ayuntamiento/Oficina-Municipal-contra-el-Fraude-y-la-Corrupcion/?vgnnextfmt=default&vgnnextoid=00369bbb53158610VgnVCM1000001d4a900aRCRD&vgnnextchannel=ce069e242ab26010VgnVCM100000dc0ca8c0RCRD&idCapitulo=10872147>

<https://ajuntament.barcelona.cat/bustiaetica/ca>

³ Avaluació prèvia de versemblança. Art. 16.1 de la Llei 14/2008, del 5 de novembre, de l'Oficina Antifrau de Catalunya.

⁴ La col·laboració, es va vehicular a partir del conveni subscrit per l'Ajuntament de Barcelona i l'Oficina el 18.09.2017:

<https://seuelectronica.antifrau.cat/downloads/Convenis/vigents/conveni-ajuntament-bcn.pdf>

⁵ <https://denunciesanonimes.antifrau.cat/#/?lang=ca>

En un context de certa discussió en relació amb la denúncia anònima⁶, una de les qüestions més importants era com s'articulava jurídicament la tramitació procedimental corresponent. Quant a l'actuació de l'Oficina, la presentació d'una denúncia anònima obre la tramitació procedimental ordinària que s'inicia arran de la presentació de qualsevol denúncia d'acord amb les previsions de la Llei 14/2008, del 5 de novembre, de l'Oficina Antifrau de Catalunya.

En el cas de l'Oficina la iniciació de les actuacions d'investigació ve precedida necessàriament per una fase prèvia d'avaluació de versemblança. La denúncia anònima ha de passar, com qualsevol altra, per aquest filtre previ de determinació de versemblança; si es determina la versemblança dels fets denunciats, l'Oficina iniciarà actuacions d'investigació, d'ofici, en els termes previstos per la normativa aplicable.

Aquesta és una resposta que encaixa en les premisses jurídiques que també han fonamentat la decisió judicial en dues sentències d'imprescindible estudi en relació amb aquest tema, la Sentència de 22.06.2016 de la Sala Social del Tribunal Superior de Justícia de Canàries⁷, i la Sentència de 03.04.2018 de la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Madrid⁸, que s'analitzaran amb detall en comentaris posteriors.

Com a dada rellevant per finalitzar aquest apartat cal fer una referència a la utilització per part de la ciutadania de la nova eina posada a la seva disposició a partir de l'establiment de la bústia de denúncies anònimes de l'Oficina Antifrau.

La bústia de denúncies anònimes es va posar en funcionament el desembre de 2017. A data de 30 d'abril de 2019, el 51 % del total de les denúncies arriben per aquest canal.

⁶ Recordem que la Llei 39/2015, d'1 d'octubre, de procediment administratiu comú de les administracions públiques, demana en l'art. 62.2 que en les denúncies consti la identitat del denunciador. Tornarem a aquesta qüestió arran de l'anàlisi de la Sentència dictada per la Sala Contenciosa Administrativa del Tribunal Superior de Justícia de Madrid el 03.04.2018 en el recurs contenciós administratiu contra l'Acord del Ple de l'Ajuntament de Madrid de 23.12.2016 pel qual es va aprovar el Reglament orgànic de l'Oficina Municipal contra el Fraude i la Corrupció.

⁷ Sobre un acomiadament disciplinari "derivat" de la informació obtinguda a partir d'una denúncia anònima presentada en el canal ètic de determinada empresa. Es va desestimar el recurs de suplicació interposat per la persona acomiadada.

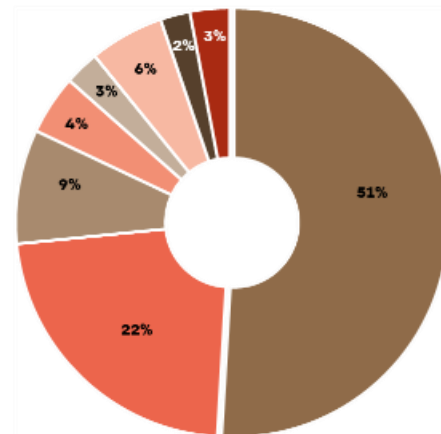
⁸ La Sentència va desestimar el recurs contenciós administratiu interposat per l'Administració General de l'Estat contra l'Acord del Ple de l'Ajuntament de Madrid de 23.12.2016 pel qual es va aprovar el Reglament orgànic de l'Oficina Municipal contra el Fraude i la Corrupció. Un dels motius del recurs era l'admissió de la denúncia anònima en el reglament orgànic esmentat.

Tipologia denunciant

	Total	Percentatge
Bústia anònima	136	51%
Particular	60	22%
Representant grup polític	23	9%
Funcionari - treballador públic	12	4%
Sindicat	7	3%
Anònim	15	6%
Iniciativa pròpia	6	2%
Altres organismes / institucions	8	3%

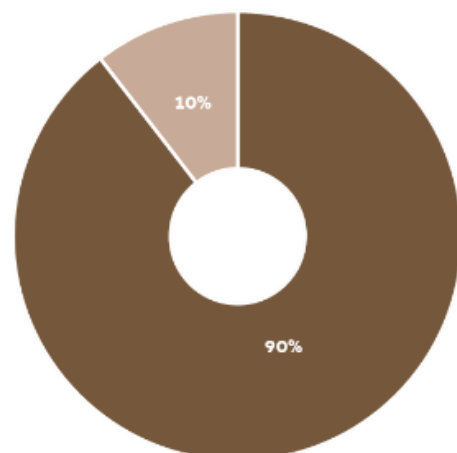
- Bústia anònima
- Particular
- Representant grup polític
- Funcionari - treballador públic
- Sindicat
- Anònim
- Iniciativa pròpia
- Altres organismes / institucions

Reserva d'identitat

	Total	Percentatge
Denunciant DEMANA reserva d'identitat	28	10%
Denunciant NO DEMANA reserva d'identitat	239	90%

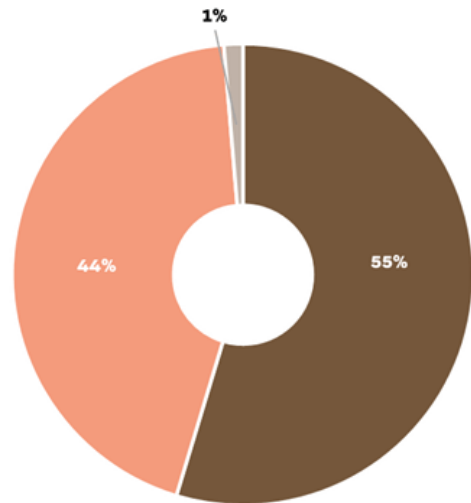
- Denunciant DEMANA reserva d'identitat
- Denunciant NO DEMANA reserva d'identitat

Resultat denúncies analitzades

	Total	Percentatge
Arxivament	123	55%
Investigació	99	44%
Interrupció	3	1%

- Arxivament
- Investigació
- Interrupció

Rosa Maria Pérez.
Cap d'Àrea de Legislació i Assumptes Jurídics